

כיסוי ראש לאשה

הרב נחום אליעזר רבינוביץ

שאלה

ברצוני לברר את סוגיית כיסוי הראש לאשה נשואה: אני נשואה מספר שנים ומכסה את ראשי גם בבית (כשבאים זרים), האם מותר לי בבית, להשאיר את השערות לא מכוסות. רציתי לדעת האם יש בסיס להקל בזה כיון שגם כך קשה לי מאד עם כיסוי הראש, ואני תוהה אם אפשר להקל לפחות בבית?

תשובה

דין כיסוי הראש לאשה נלמד מן הפסוק בתורה (במדבר ה, יח): 'ופרע את ראש האשה'. ופירש רש"י (שם): "מכאן לבנות ישראל שגלוי הראש גנאי להן". והוא על פי הגמרא בכתובות (עב, א): "ואיזוהי דת יהודית – יוצאת וראשה פרוע: ראשה פרוע דאורייתא היא (ולא רק דת יהודית בלבד), דכתיב: 'ופרע את ראש האשה' ותנא דבי רבי ישמעאל: אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש!... דאורייתא קלתה שפיר דמי; דת יהודית – אפילו קלתה נמי אסור. אמר רבי אסי אמר ר' יוחנן, קלתה אין בה משום פרוע ראש. הוי בה ר' זירא, היכא? אילימא בשוק – דת יהודית היא! ואלא בחצר – אם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת תחת בעלה (אם כן דאמר ר' יוחנן דקלתה אין בה משום פריעת הראש, משמע דבלא קלתה מיהא יש בה משום פריעת הראש. ואם כן כולוה נפקן, שאין אשה מזהרת בחצרה – ר"ן לב, ב מדפי הרי"ף). אמר אביי ואיתימא רב כהנא: מחצר לחצר ודרך מבוי (דלא שכיחי בה רבים – ר"ן שם)".

והנה לעניין יציאה לשוק וראשה גלוי כתב הרמב"ם (הל' אישות כד, יא): "ואלו הן הדברים שאם עשת אחד מהן עברה על דת משה: יוצאה בשוק ושער ראשה גלוי". עוד מבואר מסוגיית הגמרא שבחצרה שלה שהיא כביתה, שאין אחרים מצויים שם – מותר לה לגלות את ראשה. אבל, כשיוצאת לשוק לא די בקלתה, אלא דת יהודית היא שמכסה ראשה בכיסוי מכובד.

וכתב הרמב"ם (הל' אישות כד, יב): "ואי זו היא דת יהודית? הוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל".

נמצא שאיכות הכיסוי הוא מ"דת יהודית", וכמו כל דבר של כבוד וצניעות – המקום והזמן הינם גורמים משמעותיים.

אולם גם כשצריך כיסוי, אם מקצת מן השיער יוצא מחוץ לכיסוי גם זה בסדר, כי כך כתוב בשיר השירים (ד, א): 'עיניך יונים מבעד לצמתך שערך כעדר העזים' (צמה בלשון המקרא = צעיף, ראה רש"י שם). וראה טור או"ח סי' עה, ובב"י שם מביא את הרשב"א בשם הראב"ד: "פניה וידיה ורגליה... ושערה מחוץ לצמתה שאינה מתכסה אין חוששין להן". וכן פסק הרמ"א (שו"ע או"ח סי' עה, ב) להתיר "השערות של נשים שרגילין לצאת מחוץ לצמתן". וראה במגן אברהם שם (ס"ק ד) המציין לתשובת מהר"מ אלאשקר (ס' לה) שהאריך בנושא זה ופסק שנשים הבאות מארצות שאין דרכן

לגלותן למקום שדרכן לגלותן – מותר לגלותן אם אין דעתן לחזור, כלומר לגלות את מקצת השיער כפי הנהוג באותו מקום בקרב חברת שומרי התורה והמצוות אליה אדם רוצה להשתייך. עוד מביא שם בשם הזוהר הקדוש (במדבר, פרשת נשא, דף קכה ע"א) שהחמיר מאוד בדבר. אמנם לגבי כיוונו בביתה שלא בנוכחות זרים, ראה יומא (מז, א) סיפורה של קמחית שאמרה: "מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי", ומוכח שזו מידת חסידות, וכמו שכתב הר"ח (שם): "שהיתה צנועה ביותר". והמאירי פירש (שם): "דרך הפלגה לרוב הצניעות... ומכל מקום מדת הצניעות משובחת הרבה, ובנשים יותר".

וכן כתב בדרכי משה (אה"ע סי' קטו אות ד): "דאין איסור ללכת בפריעת ראש אלא דוקא בשוק... דצניעות מיהא הוי ששום אשה לא תראה שיערה כלל אפילו בבית, וכמו שמצינו במעשה דקמחית שזכתה משום זה שיצאו ממנה כהנים גדולים".

ברם לעניין גילוי הראש בנוכחות זרים בביתה אין להקל, ויש להביא ראיה לכך ממדרש רבה (פרשת קרח פרשה יח אות כ): "אמר רב, און בן פלת אשתו הצילתו ואמרה ליה: מה לך בהדי פלוגתיה? אי אהרן כהנא רבא את תלמידא, אי קרח כהנא רבה את תלמידא. אמרה ליה, ידענא כוליה כנישתא קדישא דכתיב ביה: 'כי כל העדה כולם קדושים' (במדבר טז, ג). מה עבדת? אשקיתיה חמרא וארויתיה ואגניתיה בערסא והוה יתבא אבבא היא וברתה, וסתרה למזייה (סתרה את שיערה). כל מאן דאתא בשביל און בעלה כיון דחזייה הדור, אדהכי והכי אבלעינהו. היינו דכתיב: 'חכמת נשים בנתה ביתה' (משלי יד, א) – זו אשתו של און".

לסיכום: מעיקר הדין צריך לכסות את רוב שיער הראש, אבל מותר להוציא קצת שיער, ולא דווקא שיעור מסוים אלא כפי הנהוג בחברה של שומרי תורה ומצוות אליה היא משתייכת. ואין להקל בגילוי הראש בבית בנוכחות אנשים זרים.